

تقدیم به
معلم معرفت، امیر زمان
واسکندر دوران

نام کتاب: همسفر با یک عابر؛ رازهای زندگی
یوسف پیامبر ﷺ؛ دفتر نخست

مؤلف: دکتر محمد تقی فعالی (هیئت علمی
دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران)

تحقيق و تنظیم: محمد مرادی حسین آباد
نشر: تیماس (وابسته به مؤسسه فرهنگی هنری
دین و معنویت آل یاسین)

مدیر هنری: محمد عباس زاده

چاپ و صحافی: بوستان

نوبت چاپ: اول تابستان ۱۳۹۸

شمارگان: ... انسخه

ISBN: 978-600-7917-87-9

مراکز پخش:

دفتر مرکزی: قم، خیابان صفاشهر، کوچه ۴، پلاک ۵ ♦ تلفن: ۰۳۶۰-۳۰۹۱-۱۰۵
دروگار: ۰۳۲۰-۰۹۵، آدرس اینترنتی: www.manaviyat.ir رایانامه: aleyasin@manaviyat.ir

- ❖ بوستان کتاب قم: چهارراه شهداء، تلفن: ۰۲۵۳۷۷۴۳۴۲۶
- ❖ بوستان کتاب تهران: خیابان انقلاب، تلفن: ۰۲۶۶۹۶۹۸۷۸
- ❖ بوستان کتاب اصفهان: خیابان مسجدسید، تلفن: ۰۳۱۳۲۲۰۳۷۰
- ❖ بوستان کتاب مشهد: خیابان خسروی، تلفن: ۰۵۱۳۲۲۳۳۶۷۲

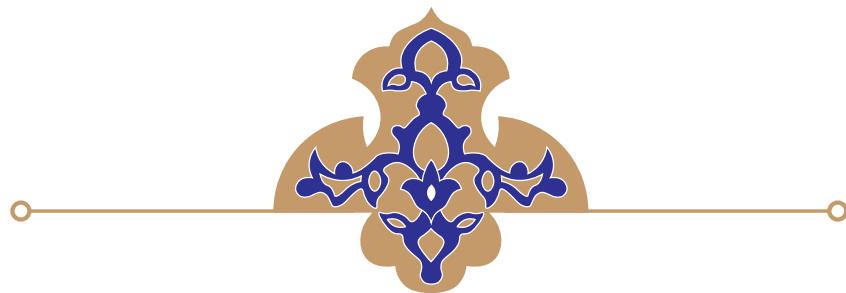
دفتر نخست

حکایت‌گرایی پاپک

رازهای زندگی یوسف پیامبر ﷺ

دکتر محمد تقی فعالی

﴿ دیباچه ﴾ ۱۷

یک) آثار نگاشته شده ●

دو) جایگاه و اهمیت قصّه در سامانه تربیقی قرآن ● ۱۹

سه) مفهوم شناسی قصّه از نظر قرآن ● ۲۰

چهار) ویژگی‌های قصّه یوسف علیہ السلام ● ۲۱

پنج) تفاوت قصّه‌های قرآنی و داستان‌های (رمان‌های) امروزی ● ۲۲

شش) چرا بی‌زیباترین بودن قصّه یوسف علیہ السلام ● ۲۳

هفت) عبرت؛ مهم‌ترین کارکرد قصص قرآنی ● ۲۴

﴿ آیه اول ﴾ ۲۹

عبرت ۱: بهینه‌سازی و قرآنی کردن زندگی ● ۳۰

عبرت ۲: مؤثّر یا مقصّر؛ کدامیک؟ ● ۳۱

عبرت ۳: قرآن و تمام اجزای آن در اواج شفّافیت‌اند ● ۳۲

عبرت ۴: می‌توان بر مسیر سفره علم خداوند نشست ● ۳۴

﴿ آیه دوم ﴾ ۳۵

عبرت ۱: جهان، قرآن و انسان کامل همگن و مرتبط‌اند ● ۳۶

عبرت ۲: با آب و قرآن انسان به زندگانی واقعی می‌رسد ● ۳۷

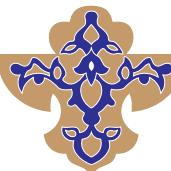
عبرت ۳: زبان عربی؛ زبان قرآن و زبان نماز ● ۳۸

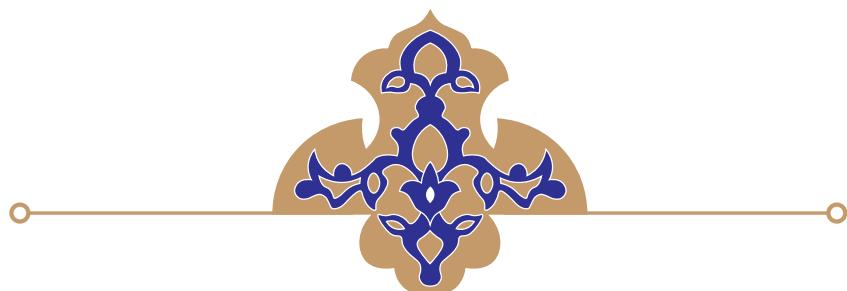
عبرت ۴: نشاید که در آیات قرآن بیندیشیم ● ۳۸

﴿ آیه سوم ﴾ ۴۱

عبرت ۱: خدا، او است یا ما است یا من؟ ● ۴۲

عبرت ۲: غفلت پیامبر علیہ السلام از زیباترین قصّه عالم، خوب یابد؟ ● ۴۳

«آیه چهارم» ﴿رُؤيَايِ مِن شَارِازْ شَغْفَقِ﴾ ۴۵

عبرت ۱: از این زیباتر ممکن نیست ۴۶

عبرت ۲: رُؤيَا، چهره غبی زندگی ۴۸

عبرت ۳: خواب، نشانگر نوع زندگی ماست ۴۹

عبرت ۴: معبر واقعی کیست ۵۰

عبرت ۵: زبان معبر ۵۱

عبرت ۶: دیدن و رفتن آری، توقف یا ندیدن هرگز ۵۲

عبرت ۷: مرجعیت والدین برای فرزندان ۵۳

عبرت ۸: ادب و عشق ورزی در ارتباط کلامی ۵۴

عبرت ۹: فروتنی خورشید بزرگ برای کودکی کوچک ۵۴

«آیه پنجم» ﴿نِيرِنگِ سازِ و فهمِ آن﴾ ۵۷

عبرت ۱: کلأَ خوبی کنید ۵۸

عبرت ۲: ذهنستان راطبّقه بنده کنید ۵۹

عبرت ۳: لطفاً مدیر خود باشید ۶۱

عبرت ۴: موقعیت شناسی باشید ۶۲

عبرت ۵: شیطنت شبیه سازی شده ۶۲

عبرت ۶: تعامل شیطان بالنسان ۶۳

عبرت ۷: تکنیک ابليس ۶۳

عبرت ۸: دشمنی بی نقاب ۶۴

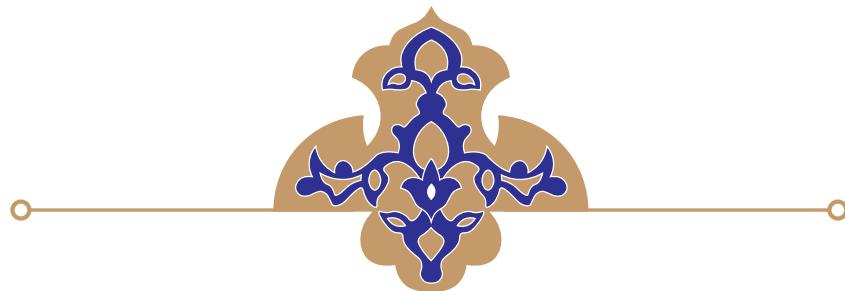
عبرت ۹: نبرد پنهان تدبیر آفریده و تقدیر آفریدگار ۶۴

عبرت ۱۰: فلسفه رنج انسان در این جهان چیست ۶۵

عبرت ۱۱: خودتان فاصله اتان را با آرزو هایتان تنظیم می کنید ۷۱

عبرت ۱۲: تدبیر کنید و به خدا و اگذار کنید ۷۱

﴿آیه ششم﴾ شرح برگزیدگی یوسف ﷺ ● ٧٣

عبرت ۱: شناخت استعدادها و توانمندی‌های فرزندان ● ٧٤

عبرت ۲: خبر خوبان از آینده واقعی ● ٧٤

عبرت ۳: انتخاب‌های چهارگانه خداوند ● ٧٥

عبرت ۴: علم، اولین نیاز برگزیده خدمت ● ٧٩

عبرت ۵: علم خاص چیست ● ٧٩

عبرت ۶: نمونه‌های تعلم خاص در قرآن ● ٨١

عبرت ۷: مسیر را معین کن ● ٨٢

عبرت ۸: بهترین فرمول زندگی ● ٨٣

عبرت ۹: آگاهی از باطن حوادث و رخدادهای زندگی ● ٨٤

عبرت ۱۰: حوادث، همان رفتارهای تغییرشکل یافته انسان هستند ● ٨٩

عبرت ۱۱: یوسف ﷺ برای خداوند بسیار خاص است ● ٩١

عبرت ۱۲: اصل مقاشرت و هم‌زمانی ● ٩٢

عبرت ۱۳: از احادی جز خودتان گلایه نکنید ● ٩٤

عبرت ۱۴: شمایید که نعمت ساز یانقشت آفرین هستید ●

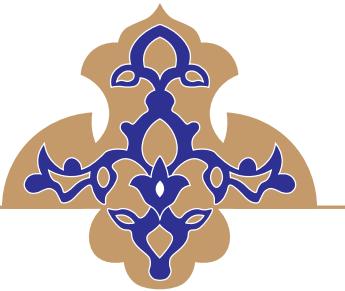
﴿آیه هفتم﴾ نشانه‌هایی برای جویندگان راه ● ٩٩

عبرت ۱: نشانه‌های تدبیر و قدرت‌نمایی خداوند ● ۱۰۰

عبرت ۲: تحرک و طلب واقعی کافی است ● ۱۰۱

عبرت ۳: حسادت مقدمی ترین مرزه‌هایی شکند ● ۱۰۳

«آیه هشتم» ﴿ دری صحیح یا ناصحیح ملک‌ها ۱.۵ ●

عبرت ۱: مدیریت مهروزی ۱.۶ ●

عبرت ۲: ده برادر هم عاشق پدر بودند ۱.۶ ●

عبرت ۳: خودتان بالا بروید، دیگران را پایین نیاورید ۱.۷ ●

عبرت ۴: تفاوت آری، تبعیض نه ۱.۸ ●

عبرت ۵: در یافتن ملک اشتباه نکنید ۱.۸ ●

«آیه نهم» ﴿ نابودسازی برای دیده شدن ۱۱۱ ●

عبرت ۱: چه اندازه به عالی ترین ویژگی انسانی نزدیک هستید ۱۱۲ ●

عبرت ۲: زیباترین شیوه اصلاح رفتار تأکید بر خلق زیباست ۱۱۳ ●

عبرت ۳: تکنیک کائناستی محبوب شدن ۱۱۴ ●

عبرت ۴: کیفر کائنات و تقاض روزگار ۱۱۵ ●

«آیه دهم» ﴿ تلاش برای دیده نشدن یوسف ﷺ ۱۱۷ ●

عبرت ۱: تشویق و تحذیر نه برتری جویی و فرماندهی ۱۱۸ ●

عبرت ۲: پیامدهای بزرگ یک پیشنهاد ساده ۱۱۸ ●

عبرت ۳: گاهی دیده نشود خوب است ۱۱۹ ●

عبرت ۴: از زاویه نگاه یوسف ﷺ بنگرید ۱۱۹ ●

عبرت ۵: هم‌زمانی گذر کاروان با در چاه قرار گرفتن یوسف ﷺ ۱۲۰ ●

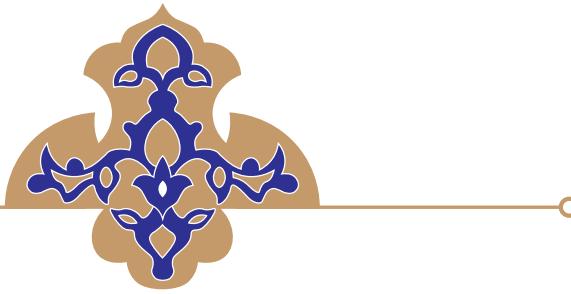
«آیه یازدهم» ﴿ درویی و فریبنگی برادران ۱۲۳ ●

عبرت ۱: هیچ‌کس راضایع نکنید ۱۲۴ ●

عبرت ۲: خیرخواهانه همانند نخستین خیرخواه عالم ۱۲۴ ●

عبرت ۳: به ظاهر فریبنده شعارها و ادعاهای دیگران توجه نکنید ۱۲۴ ●

«آیه دوازدهم» ﴿ وَقَعَ بِيَنِيْدِهِ نَبَّاجَهُ بِهِ نَيَّازَهَايِ اصْبَلِ ● ۱۲۷﴾

- عبرت ۱: تأمین به هنگام نیازهای واقعی و طبیعی فرزندان ● ۱۲۸
 عبرت ۲: تأکید بر نیاز معشوق، عاشق را تسلیم می‌کند ● ۱۲۸
 عبرت ۳: نابود کردن جسم و روح به بهانه گردش و بازی ● ۱۲۹
 عبرت ۴: متعادل و واقع بین باشد ● ۱۳۰
 عبرت ۵: نه متهم کنید نه فریب بخورید ● ۱۳۱

«آیه سیزدهم» ﴿ بَزَرَگَ مَنْشَى بَزَرَگَانَ وَالْوَلِيَا ● ۱۳۳﴾

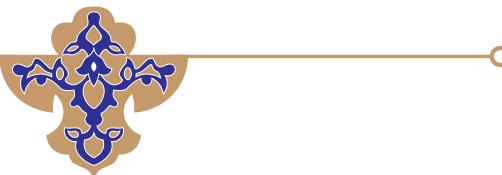
- عبرت ۱: رفتار ماکجا و بزرگی انسان‌های بزرگ کجا ● ۱۳۴
 عبرت ۲: نیازهای واقعی معشوقتان را به رسماًیت بشناسید ● ۱۳۴
 عبرت ۳: گرگ، واقعیت درونی برادران یوسف ﷺ بود ● ۱۳۶
 عبرت ۴: دوست غیرواقعی به اندازه صد شمن کافی است ● ۱۳۷

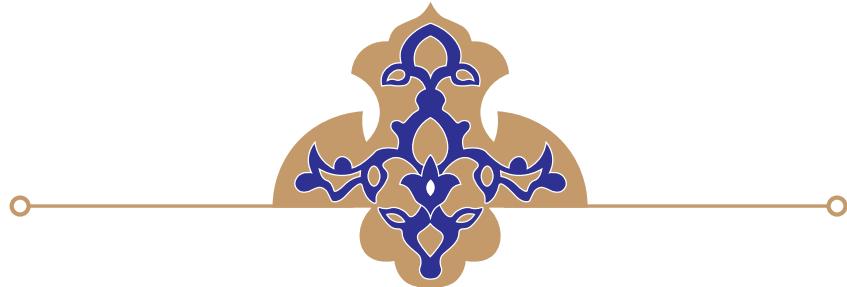
«آیه چهاردهم» ﴿ اِنْ فَرَزَنْدَ لَبَنَدَ نَزَدَ شَمَا اَمَانَتَ اِسْتَ ● ۱۳۹﴾

عبرت: بهره‌مندی از تجربه‌های با تجربه‌ها ● ۱۴۰.

«آیه پانزدهم» ﴿ كَيْدِ بَرَادَرَانَ وَالْهَامِ خَداُونَدَهِ يَوْسَفَ ﷺ ● ۱۴۳﴾

- عبرت ۱: در کارهای خوب همبستگی کنید ● ۱۴۴
 عبرت ۲: از طراحی تاعمل فاصله زیادی است، شکیبا باشید ● ۱۴۴
 عبرت ۳: به هنگام نیاز آرامشی عمیق دریافت کنید ● ۱۴۵
 عبرت ۴: اگر می‌خواهید آرامش بیشتری تجربه کنید برداش خود بیفزایید ● ۱۴۶
 عبرت ۵: خداوند شمارا با آنچه برایتان مهم نیست تدبیر می‌کند ● ۱۴۷
 عبرت ۶: تدبیرتان شاد کردن دیگران باشد نه ساختن آینده خود ● ۱۴۸
 عبرت ۷: فردار از آینه امروز بنگرید ● ۱۴۹.

﴿آیه شانزدهم﴾ آرامشی که خدادون یوسف ﷺ نهاد ● ۱۵۳

- عبرت ۱: هم زمانی الهام خداوند به قلب یوسف ﷺ با قرار گرفتن در نهان خانه چاه ● ۱۵۴
 عبرت ۲: گاهی گریه و اظهار احساسات فریبند است، اعتماد نکنید ● ۱۵۴
 عبرت ۳: از روزنه شب، زیبایی‌های آسمان را بنگرید ● ۱۵۵

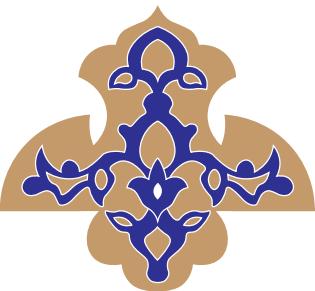
﴿آیه هفدهم﴾ ناهمانگی با کائنات پروردگار ● ۱۵۹

- عبرت ۱: دروغ ناهمانگی با کائنات است ● ۱۶۰
 عبرت ۲: دروغ گو با اصرار بر راست‌گویی اش خود را لومی دهد ● ۱۶۱
 عبرت ۳: بکوشید اهل مسابقه در خوبی‌ها بشید ● ۱۶۲
 عبرت ۴: مسابقه و بازی، نیاز بشر ● ۱۶۲

﴿آیه هجدهم﴾ مهم آن است که خدا اصل باشد ● ۱۶۵

- عبرت ۱: آنچه برای خدامهم است، برای ما هم مهم باشد ● ۱۶۶
 عبرت ۲: پیراهن یوسف ﷺ در سه جای عث نجات دو پیامبر شد ● ۱۶۸
 عبرت ۳: زمانش که بر سد، دروغ خودش آشکار می‌شود و رسومی کند ● ۱۷۰
 عبرت ۴: مراقب فریب و توجیه‌های خود ساخته خودتان باشید ● ۱۷۱
 عبرت ۵: صبر زیبایی که یعقوب ﷺ پیش گرفت ● ۱۷۲
 عبرت ۶: کاری از شما، کاری از خدا ● ۱۷۶
 عبرت ۷: درگفتگوی با خدازیبا و مؤدبانه سخن بگویید ● ۱۷۶

● «آیه نوزدهم» حقيقة درونتان، فریب هارا آشکار می کند

عبرت: کالاشدن انسان از آسیب‌های همیشگی زندگی بشر است ● ۱۸.

١٨. ● عبرت ۲: مظلوم با گذشت باشید

عبرت^۳: اگر حقیقت، وجودتان را پرکرد، فریب‌های نفع شما آشکار می‌شوند ● ۱۸۲

۱۸۵ ● «آیه بیستم» موقعيت که نباید ارزان فروخت

عبرت ۱: هر چیزی راحت به دست آید، ارزان از دست می‌رود ● ۱۸۶

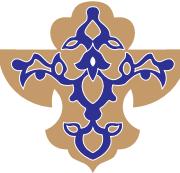
عبرت ۲: آنچه مهم است داشتن جایگاه نزد خداست نه مردم

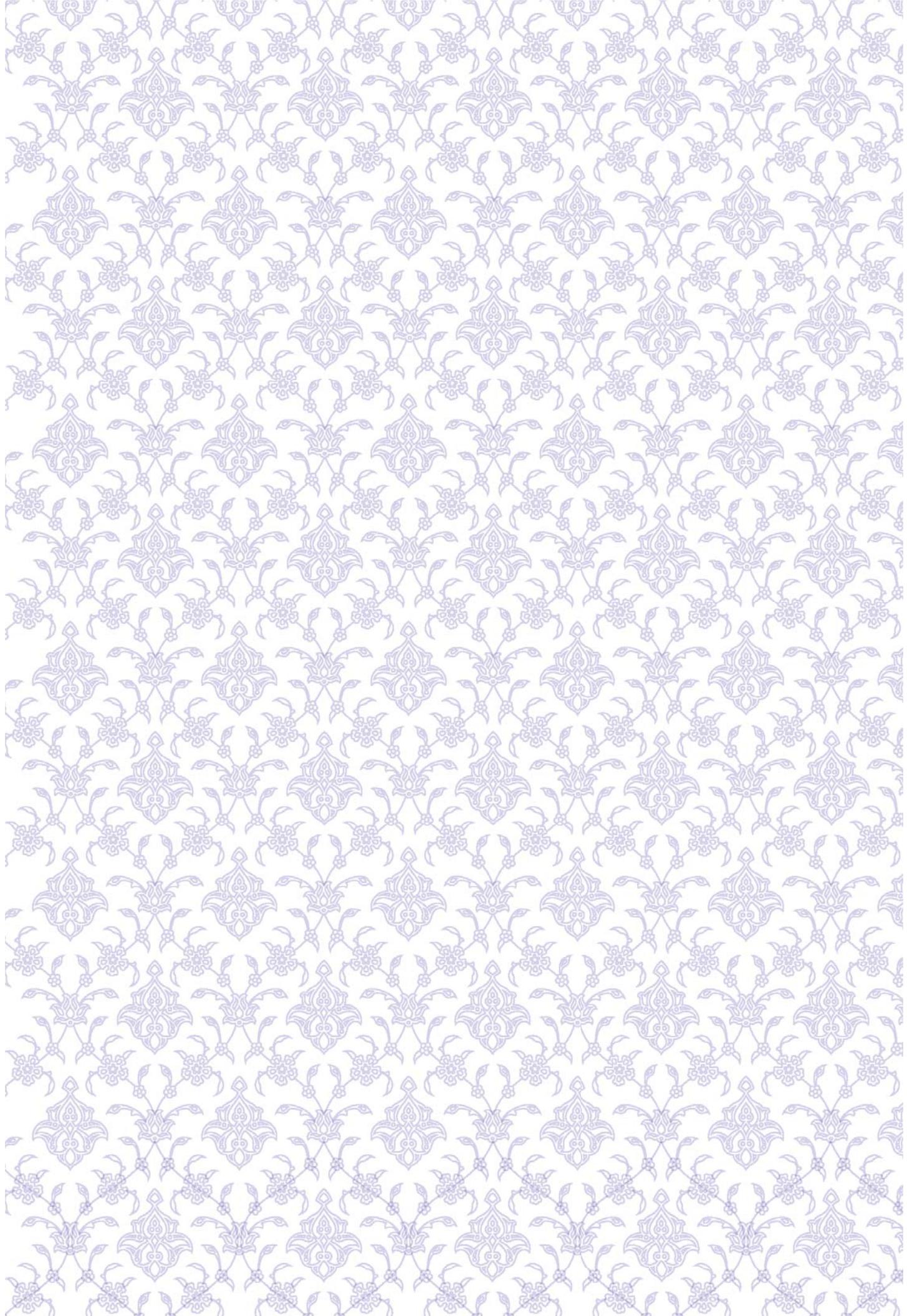
۱۸۷ • فروشیم ارزان ماهمند ۳: عبرت

۱۸۸ ● عبرت ۴: زهد در ادبیات قرآن

١٩. ● عبرت ۵: فرمول انسان مؤمن

۱۹۳ ● کتاب‌نامه

دیباچه

چگونه زیستن و نحوه بهره‌مندی از ظرفیت‌های عمر، دغدغه همیشگی انسان در طول تاریخ به‌ویژه در جامعه امروزی بوده و هست. غلبه نگاه ظاهرگروانه به زندگی، عرصه زندگی را بر بشر سخت و جانکاه کرده و او را در چالش جدی با هر آنچه غیر «خود» اوست، مشغول و سرگشته کرده است.

بی‌توجهی به واقعیت‌ها، ناگاهی از پشت‌صحنه‌های رخدادهای زندگی و بی‌میلی نسبت به دانایی به لطافت‌های حوادث، انسان را سخت شکننده و افسرده کرده است به‌گونه‌ای که با گذشت سال‌های متمادی از تولد یک انسان، هنوز که هنوز است به صورت سطحی با اتفاقات و حوادث مواجه می‌شود و از آن هیچ بهره‌ای نمی‌برد.

انسان امروزی، عمدتاً با دل‌خوش کردن به دیده‌ها و شنیده‌ها و به‌طورکلی محسوسات و اشتغال عمیق به آن‌ها، خود را از ادراک نادیده‌ها، ناشنیده‌ها و عالم غیب محروم نگاه داشته است. روزمرگی، نداشتن امید به آینده، افسرده‌گی، اضطراب، تنش، درگیری و دیگر آزاری، خودتخیری، خودمحوری و فرافکنی همه و همه از پیامدهای نامبارک محو شدن در پوسته ظاهری زندگی و «توقف» در زندگی است.

مجموعه «همسفر با یک عابر» مطالب را در دو محور کلی پی می‌گیرد. بخشی از آن را پیش از شروع قصه و بخش دیگر را در پایان ارائه می‌کند. قبل از ورود به قصه یوسف علیه السلام توجه به چند نکته می‌تواند مفید باشد: